

РЕШЕНИЕ

№ 23

София, 20 януари 2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, трето наказателно отделение, в открито съдебно заседание на двадесет и девети ноември две хиляди двадесет и четвърта година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Даниел Луков

ЧЛЕНОВЕ: Бонка Янкова

Владимир Астарджиев

при участието на секретар Н. Пелова и в присъствието на прокурора от ВП П. Маринова, като изслуша докладваното от съдията Даниел Луков наказателно дело № 681/2024 година по описа на Върховния касационен съд, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на глава тридесет и трета от НПК, образувано по искане на осъдения И. Т., чрез неговия защитник адв. Г. В., за възобновяване на наказателното производство по нохд № 1061/2010г. по описа на СГС и връщане на делото за ново разглеждане на основание чл. 423, ал. 1 от НПК от стадия, където е започнало задочното производство, т. е. от въззивната инстанция.

В искането и най-вече в допълнението към него са развити доводи в подкрепа на основанието по чл. 423, ал. 1 от НПК и се аргументира с неучастието на осъдения И. Т. в разглеждането на наказателното производство пред въззивната инстанция. Развити са съображения в допълнението към искането за възобновяване за наличието и на предпоставките по чл. 423, ал. 5 от НПК, а именно за възобновяване на наказателното дело от задочно осъден поради неучастието му в наказателното производство след допуснатата екстрадиция и при предоставени гаранции за възобновяване на делото. Макар в искането да се признава, че формално осъденият Т. не е бил задочно осъден, развити са доводи, че това е в резултат от неправилно прилагане на чл. 269, чл. 329 и чл. 254 от НПК от страна на въззивната инстанция, както и в нарушение на чл. 336 от НПК. В хода на разглеждането на делото пред АС – София са били извършвани множество процесуално-следствени действия, включително постановена нова въззивна присъда, все в отсъствието на осъдения Т., като последният бил лишен от възможността лично да упражни правата си по чл. 55 от НПК.

Искателите съзират и още едно основание в подкрепа на искането си за възобновяване – екстрадицията на Т. била извършена след предоставени гаранции от страна на и.ф. Главен прокурор с писмо изх. № 2334/02.02.24 г. до Генералната прокуратура на Република Узбекистан, дадени в изпълнение на сключения между Република България и Република Узбекистан договор за екстрадиция (ратифициран със закон, приет от XXXIX Народно събрание на 26.05.2004 г. – ДВ, бр. 49 от 2004г. в сила от 11.11.2004 г.), в което писмо тези гаранции били изключително неясно и лаконично формулирани и най-общо касаели правото на осъдения Т. да поиска възобновяване на делото.

Според осъдения и неговия защитник, чл. 3 от посочения договор за екстрадиция въвеждал задължение за молещата страна, в случая Република България, да възобнови делото с участието на екстрадираното лице, което, в светлината на дадените гаранции от и.ф. Главен прокурор, следвало да се тълкува в смисъл, че гарантираното право на лицето да поиска възобновяване на наказателното дело по същество представлява гарантиране на правото на възобновяване на делото.

В съдебно заседание осъденият И. Т. се явява, редовно уведомен, като поддържа така направеното искане. Защитникът му адв. Г. В. претендира уважаване на искането по чл. 423, ал. 1 от НПК, като намира, че производството по отношение на неговия доверител пред въззивната инстанция е протекло задочно и осъденият Т. е бил лишен от възможността да се яви лично пред въззивната инстанция и да се защитава сам по повдигнатото му обвинение. Отново се акцентира на дадените от страна на и.ф. Главен прокурор гаранции пред чуждите власти, като се отстоява тезата, че е налице хипотезата по чл. 423, ал. 5 от НПК и дадените гаранции представляват по същество гарантиране на правото на възобновяване на делото пред въззивната инстанция.

Прокурорът от Върховната прокуратура счита искането по чл. 423, ал. 1 от НПК за неоснователно и претендира да бъде оставено без уважение, като намира, че не са налице и условията на чл. 423, ал. 5 от НПК.

Върховният касационен съд, след като обсъди искането, развитите в съдебно заседание съображения и извърши проверка в рамките на касационните основания за възобновяване, намира следното:

Искането за възобновяване е процесуално допустимо. Направено е от активно легитимирано лице, по отношение на акт от категорията на посочените в разпоредбата на чл. 419, ал. 1 от НПК. Искането за възобновяване е подадено при спазване на 6-месечния срок от фактическото предаване на осъдения от друга държава, предвиден в разпоредбата на чл. 423, ал. 1 от НПК (депозирано е на 01.07.2024 г. след като лицето е било предадено на Р България на 01.03.2024 г. в изпълнение на допуснатата екстрадиция).

Разгледано по същество, искането за възобновяване е неоснователно по следните съображения:

С присъда № 381 от 09.12.2011 г. по нохд № 1061/2010 г. на Софийски градски съд И. Т. е бил признат за невиновен и оправдан по повдигнатото му обвинение по чл. 116, ал. 1, т. 4, пр. 3 и т. 11 вр. с чл. 115 вр. с чл. 18, ал. 1 от НК. Били са отхвърлени предявените граждански искове срещу подсъдимия.

Присъдата е била проверена по протест на Софийска градска прокуратура и жалби от частното обвинение и граждански ищци, като по внохд 674/2012 г. по описа на САС е била постановена нова присъда № 15/02.04.2013 г., с която присъдата на първата инстанция е била отменена изцяло и вместо това Т. е бил признат за виновен в извършването на престъпление по чл. 116, ал. 1, т. 4, пр. 3 и т. 11 вр. с чл. 115 вр. с чл. 18, ал. 1 от НК и е бил осъден на доживотен затвор при определен първоначален специален режим за изтърпяване на наказанието в затвор. Били са уважени частично предявените граждански искове.

Решението на въззивната инстанция е било проверено по касационен ред, като с решение № 410/04.12.2013 г., постановено по кд № 1479/2013 г. по описа на ВКС, присъдата на въззивната инстанция е била оставена в сила.

Осъденият Т. е взел лично участие при разглеждането на делото както в неговата досъдебна фаза, така и в производството пред първата инстанция. Съдебното производство пред първата инстанция е приключило на 09.12.2011 г. с присъда от същата дата, като подсъдимият е присъствал лично при нейното

постановяване. След приключване на производството пред първата инстанция, за разглеждането на делото пред АС – София, подсъдимият е бил призован за първото заседание пред въззивната инстанция с призовка, получена от майка му на 20.08.2012 г., със задължение от нейна страна да му я предаде. В първото съдебно заседание пред САС, проведено на 30.10.2012 г., неговият защитник адв. Н. е направил изявление, че Т. знае за датата на заседанието, но не желае да се явява пред съда. За следващото съдебно заседание на 04.12.2012 г. Т. отново е бил уведомен чрез защитника си адв. Х. В това съдебно заседание третият му защитник – адв. А., е заявила пред съда, че лично е уведомила Т. по телефона за заседанието, но той е заявил, че не желае да се явява пред апелативната инстанция. За преведеното на 19.02.2013 г. заседание Т. е бил уведомен от своя защитник адв. Н., а за заседанието на 26.03.2013 г. лично той е подал молба до съда, в която е отразил, че няма да се явява, че няма да дава обяснения, както и че не възразява делото да се гледа в негово отсъствие. За последното съдебно заседание пред въззивния съд, насрочено за 02.04.2013 г., подсъдимият Т. отново не се явил, макар и да е бил уведомен от неговия защитник адв. Н., като в това съдебно заседание е била прочетена и новата въззивна присъда.

Разглеждането на делото пред ВКС отново е протекло в отсъствието на Т., който не пожелал да присъства лично.

При наличието на тези фактически данни относно процесуалното поведение на осъденото лице в хода на воденото срещу него наказателно производство и действията към момента на разглеждане на делото му процесуална уредба, не са налице предпоставките по чл. 423, ал. 1 от НПК за уважаване на искането му за възобновяване на делото на това основание. Осъденият Т. лично, по свое желание, след като е участвал в досъдебната фаза на производството, а след това и пред първата инстанция, е заявил с нарочна молба, че не желае да участва в производството пред САС, няма да дава обяснения, както и че не възразява делото да се гледа в негово отсъствие и по този начин сам съзнателно е избрал да не участва при разглеждане на делото пред въззивната и пред касационната инстанция.

За да аргументират основателността на искането си за възобновяване на наказателното дело, осъденият Т. и неговият защитник се позовават на допуснато от въззивния съдебен състав нарушение на неговите права по чл. 55 и чл. 269 от НПК и по-конкретно, че същият бил лишен от възможността лично да присъства при разглеждането на делото и да упражнява правото си на защита, както и че не присъствал лично при постановяване на въззивната (нова) присъда. Доводите не почиват на данните по делото и не намират опора в процесуалния закон.

В принципен план, дори и да са допуснати съществени нарушения по чл. 348, ал. 1, т. 1 – 3 от НПК при инстанционното разглеждане на делото, те не намират приложение в процедурата по чл. 423, ал. 1 от НПК, а се отнасят към основанията за възобновяване на наказателното дело по чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК. В производството по чл. 423, ал. 1 от НПК е от значение да бъде установено дали лицето е участвало лично в наказателното производство, респективно – ако не е участвало лично, поради какви причини се е стигнало до неговото задочно осъждане. От значение за основателността на претенцията е дали осъденият след предявяване на обвинението в досъдебната фаза се е укрил, поради което не е могло да се изпълни предвидената в чл. 247в, ал. 1 от НПК процедура или след като тази процедура е била изпълнена, осъденият не се е явил в съдебно заседание без наличие на уважителна причина за това. Настоящият случай попада именно под втората хипотеза.

Възобновяването на наказателно дело, проведено в отсъствието на осъденото лице, е предвидено като законова компенсация на правото му за лично участие в процеса. Разпоредбата на чл. 423, ал. 1 от НПК визира право на задочно осъдения да иска отмяна на постановената по отношение на него присъда при обективно незнание за започналото срещу него наказателно производство, което незнание не следва да се дължи на негово некоректно процесуално поведение. Институтът на възобновяването на наказателни дела по реда на чл. 423 от НПК цели да се възстанови правото на обвиняемия/подсъдимия, регламентирано в НПК, на лично участие в предприетите срещу него действия, в рамките на наказателното производство.

Когато правото на лично участие на обвиняемия/подсъдимия е накърнено в резултат на незаконосъобразни действия на компетентните органи при провеждане на задочното производство, несъмнено ще са налице основанията за възобновяването му, отмяна на постановения незаконосъобразен съдебен акт и връщане на делото за ново разглеждане от стадия, от който е започнала задочната процедура.

Когато обаче обвиняемият/подсъдимият се е укрил, след като му е било предявено обвинението в досъдебното производство, поради което не може да бъде изпълнена процедурата по чл. 247б, ал. 1 от НПК (към момента на разглеждане на делото на осъдения Т. – чл. 254, ал. 4 от НПК) или след нейното изпълнение, не се явява в съдебно заседание без уважителни причини, демонстрирайки нежелание да участва в наказателното производство, той няма право да реализира процесуалната си възможност за възобновяване на производството.

Необходимо е да се посочи, че решаващите съдебни инстанции не са нарушили и стандартите на ЕКПЧ и по-точно на чл. 6 от Конвенцията. Последната разпоредба не забранява на едно лице по своя собствена воля да се откаже изрично или мълчаливо от правото си да се ползва от гаранциите за справедливо гледане на делото. Ако една съдебна процедура протича в отсъствие на подсъдимия, то тя сама по себе си не е несъвместима с Конвенцията. Изключва се обаче възможността задочно осъденият да предизвика ново разглеждане на делото, когато фактическите данни доказват, че той е знаел за започнатото срещу него наказателно преследване, за естеството и причината за обвиненията, но не е имал намерение да вземе участие в наказателния процес или е желал да го избегне. По делото недвусмислено е установено, че осъденото лице по свое желание, като е обективирало отказа си с конкретни действия, се е отказало да упражни правото си да присъства и да се защитава в съда.

Казаното иска ясно да посочи, че установените факти по нежеланието на осъдения Т. да присъства лично и сам да упражнява правото си на защита в процеса, както и установеното напускане на пределите на страната, след като е бил информиран за воденото срещу него наказателно производство, свидетелстват, че Т. съзнателно и по своя воля се е лишил от правото си да участва лично в съдебното производство по делото, поради което и не са налице законови основания за компенсиране на правата му в процеса, чрез възобновяване на делото, което е било водено в негово отсъствие.

Конкретиката на казуса и отправеното искане предполагат ВКС да вземе отношение и по наведените твърдения от искателите, че са налични предпоставките по чл. 423, ал. 5 от НПК, а именно за възобновяване на наказателното дело от задочно осъден поради неучастието му в наказателното производство след допуснатата екстрадиция и при предоставени гаранции за възобновяване на делото.

Необходимо е да се посочи, че за уважаване на искането по чл. 423, ал. 5 от НПК, след допуснатата екстрадиция, трябва да са налице три кумулативно дадени положителни предпоставки – първата да има предоставени от молещата държава гаранции за възобновяване на делото, втората – искането да е направено от задочно осъден, предаден от друга държава на Република България и последно – лицето да е предадено от компетентните органи на замолената държава с условие, изразяващо се в гаранция за възобновяване на наказателното производство.

Както стана ясно от изложеното по-горе, едната от тези предпоставки е налице – касае се до искане, направено от задочно осъден, който е бил предаден на Република България от съдебните власти на Република Узбекистан. Липсват обаче останалите две предпоставки – по делото няма предоставени гаранции за възобновяване на делото и лицето не е било предадено от компетентните органи на Република Узбекистан с условие, изразяващо се в гаранция за възобновяване на наказателното дело. Писмото от и.ф. Главен прокурор изх. № 2334/02.02.24 г. до Генералната прокуратура на Република Узбекистан, не съдържа в себе си предоставени гаранции за възобновяване на наказателното дело, както се твърди от искателя, а в същото е посочено единствено гарантираното право на лицето да поиска възобновяване на наказателното дело, при това по реда на чл. 423, ал. 1 от НПК. Всъщност, дадените от българска страна и приети от чуждестранния съд гаранции се отнасят до правото му да поиска възобновяване на наказателното дело, което той е реализирал. В тази връзка, на 12.02.2024 г. е било постановено окончателно решение на Върховния съд на Република Узбекистан, потвърждаващо решението на Ташкентския областен съд от 29.01.23 г., с което пък се потвърждава акта на Генералната прокуратура на Република Узбекистан за удовлетворяване на молбата на и.ф. Главен прокурор на Република България за екстрадиране на И. Т. Видно от съдържанието на същото, било е прието, че Главният прокурор на Р България е дал писмени гаранции да бъдат уважени исканията на защитата за гарантиране безопасността на И. Т. и гарантиране на всички негови законни права, в това число и *правото му да поиска възобновяване на наказателното дело* (курсивът на ВКС).

Посоченото е в пълно съответствие със сключения между Република България и Република Узбекистан договор за екстрадиция (ратифициран със закон, приет от XXXIX Народно събрание на 26.05.2004 г. – ДВ, бр. 49 от 2004 г. в сила от 11.11.2004 г.), като съгласно чл. 3, т. 7.1 от същия „Не се допуска екстрадиция и в случаите, когато има основателни причини да се смята, че по отношение на лицето, чиято екстрадиция се иска:

1) няма да бъдат спазени минималните права за защита при съдебно разглеждане на делото; при това провеждането на съдебен процес в отсъствие на лицето, чиято екстрадиция се иска, не се явява само по себе си основание за отказ на екстрадиция, ако молещата договаряща страна се задължи да проведе ново наказателно производство с участието на това лице“.

Както се вижда от текста на самия договор, задължението за молещата от договарящите се страни е да проведе ново наказателно производство с участието на екстрадираното лице, а не и че в хода на това производство е задължително вземането на решение за възобновяване на наказателното дело, за което е поискана екстрадицията, поради което и от замолената държава и в частност от нейните компетентни органи по екстрадицията не са били поставяни условия, изразяващи се в гаранция за възобновяване на наказателното дело.

Всичко изложено до момента показва, че искането за възобновяване на наказателното производство следва да бъде оставено без уважение.

Върховният касационен съд, трето наказателно отделение, на основание чл. 425 вр. чл. 423, ал. 1 от НПК

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ искането на осъдения И. В. Т., ЕГН [ЕГН] за възобновяване на наказателното производство по нохд № 1061/2010 г. по описа на СГС и за връщане на делото за ново разглеждане от въззивната инстанция, на основание чл. 423, ал. 1 от НПК.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: